

Europeiska kommissionen (DG Regio, DG
Employment)
Europaparlamentet
Regionkommittén
Statsrådsberedningen
Näringsdepartementet
Finansdepartementet
Arbetsmarknadsdepartementet
Utbildningsdepartementet

Östra Mellansveriges (ÖMS) position avseende EUs framtida sammanhållningspolitik

Bakgrund

Under 2017 kommer Europeiska kommissionen att presentera EUs sjunde sammanhållningsrapport som redogör för hur långt den ekonomiska och sociala sammanhållningen har kommit i EU. I början av 2018 ska EU-kommissionen lämna förslag till ny långtidsbudget för EU och under 2018-2020 kommer förhandlingar att ske med medlemsstaterna.

Östra Mellansverige (ÖMS) lämnar här sina synpunkter på EUs framtida sammanhållningspolitik som tagits fram gemensamt mellan de fem län som ingår i geografien Östra Mellansverige¹.

Sammanfattning

ÖMS anser att

- sammanhållningspolitiken bör ha en **viktig roll** i EUs budget i nästa programperiod.
- sammanhållningspolitiken bygger på att skapa kapacitet på varje plats genom att låta regioner med olika förutsättningar på ett systematiskt sätt dra nytta av varandra. Därmed är det också viktigt att politiken omfattar **alla regioner** inom EU.
- sammanhållningspolitiken inte är begränsad till att enbart utjämna regionala skillnader utan är också en **framåtsyftande strategi** för att skapa innovation, konkurrenskraft och hållbar tillväxt i samtliga regioner i Europa.
- det är viktigt att koppla ihop det **regionala utvecklingsuppdraget** och strukturfondsarbetet för att uppnå en hävstångseffekt där ett mer effektivt användande av strukturfondsmedlen leder till bästa möjliga resultat.
- ett viktigt mervärde med sammanhållningspolitiken är möjligheten att **bygga kapacitet** och skapa samverkan mellan olika utvecklingsaktörer
- **regionalt utvecklingsansvariga** bör vara ansvariga för programmeringsprocessen (baserat på RUP/RUS) för samtliga ESI-fonder.
- ÖMS kan fungera som ett **gott exempel** från Sverige vad gäller femlänssamverkan och effektivitet vad gäller andel beslutade medel (65-70%) jämfört med snittvärdet på ca 15% beslutade medel generellt inom EU för samma period.

¹ Östra Mellansverige består av följande fem län: Uppsala, Sörmland, Västmanland, Örebro och Östergötland.

Vad gäller inriktningen anser ÖMS att

- FN:s Globala mål och **Agenda 2030** bör vara en naturlig utgångspunkt för en reviderad EU2020-strategi.
- sammanhållningspolitiken bidrar till flernivåstyrelse genom att skapa **samsyn och gemensamt ägarskap** för de uppsatta målen på EU-nivå på lokal, regional och nationell nivå.
- sammanhållningspolitiken fyller en viktig funktion i strävan efter att **överbrygga skillnader och ta tillvara olikheter** mellan stad och landsbygd för att bygga kapacitet, långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft på varje plats.

Vad gäller mervärdet vill ÖMS framhålla att

- sammanhållningspolitiken garanterar insatser för ett EU fortsatt nära **medborgarna**.
- sammanhållningspolitiken skapar förutsättningar för att arbeta med långsiktiga **tvärsektoriella strategier och partnerskap** i funktionella regioner över administrativa länsgränserna.
- sammanhållningspolitiken är mer än dess tillgängliga fondmedel som skapar jobb och tillväxt. Politiken är också ett ytterst viktigt verktyg i sig för att **skapa sammanhållning** mellan regioner och mellan städer och ett enat Europa.
- **smart specialiseringsarbetet** är ett gott exempel på flernivåstyrning där regional och lokal nivå byggt kapacitet, skapat synergier och växlat upp det länsvisa arbetet.
- kopplingarna och synergierna mellan projekt i de svenska operativa programmen och de projekt som genomförs i de så kallade **ETC-programmen** i form av gränsöverskridande och transnationella samarbeten bör utvecklas och stärkas i kommande programperiod.

När det gäller fördelningsprincip och programmering anser ÖMS att

- fördelningsprincipen inför kommande programperiod bör breddas till att baseras på **smart och hållbar och inkluderande** tillväxt, där medlemsländernas förmåga att leva upp till EUs samlade värderingar vad gäller sammanhållning värdesätts.
- det sker väsentliga förbättringar i samspelet mellan EU, nationell och regional nivå vad gäller programmeringsarbetet, som måste präglas av **transparens, tidig dialog och tydlig nationell vägledning**.

Vad gäller finansiella instrument anser ÖMS att

- finansiella instrument i form av lån/revolverande fonder är användbara instrument som kan fungera som **komplement** till verktyg i form av bidrag, men finansiella instrument som lån/revolverande fonder kan inte helt ersätta bidragsformen och fungera som den enda lösningen.

Vad gäller regelverket anser ÖMS att

- sammanhållningspolitiken i kommande programperiod bör organiseras på ett sätt som gör politiken **mer flexibel** till att möta och hantera nuvarande och framtida utmaningar.
- **proportionalitet och förenkling** är en av de stora nyckelfrågorna inför kommande programperiod och här efterlyser ÖMS administrativa förenklingar både vad gäller projektekonomi, rapportering, kontroll och uppföljning.
- förenklingsarbetet bör utgå från **proportionalitetsprincipen** vilket innebär att medlemsstater som Sverige med väl fungerande administrativ kapacitet och rutiner kan tillämpa förenklade rutiner för redovisning och administration.

Generell utgångspunkt

Europa och den Europeiska Unionen står inför flera utmaningar som kräver samsyn och satsning på ökad sammanhållning. Idag utgör sammanhållningspolitiken en tredjedel av EUs budget men har inte fullt ut kunnat visa på konkreta resultat och mervärde. I finanskrisens kölvatten ökar klyftorna i Europa mellan fattiga och rika vilket bidrar till en ökad ojämlikhet. Till detta har migrationen till EU ökat kraftigt på grund av oroligheter i Europas närhet och EUs budget är inte tillräckligt flexibel för att svara mot nya samhällsutmaningar. En tydlig ambition med EU-samarbetet är att skapa ökad sammanhållning, vilket snarare senare år har präglats av dis-konvergens, med nationalistiska vindar och diskussioner om utträde ur EU. För att vända denna negativa trend anser ÖMS att det är av yttersta vikt att fortsatt prioritera sammanhållningspolitik med fokus på **konkreta resultat och mervärde**, att säkerställa **effektivitet i offentliga investeringar** och stärka sammanhållningen inom EU-samarbetet.

Även Sverige påverkas av dessa utmaningar. På nationell nivå svarar sammanhållningspolitiken dessutom på utmaningar inom andra områden. Den allmänna arbetslösheten i Sverige sjunker, men samtidigt ökar utanförskapet för den grupp arbetslösa som har en utsatt ställning. År 2017 beräknas 75 procent eller 280 000 arbets sökande i Sverige tillhöra dessa grupper. Det rör sig om människor med utrikes bakgrund, lägre utbildning än gymnasium, äldre och personer med funktionsnedsättningar. Sverige har en tydlig nationell arbetsmarknadspolitik. Detta ger en trygghet i systemet oavsett låg- eller högkonjunktur. Sverige har dock utmaningar när det gäller att skapa verktyg och system för de grupper som omnämns ovan (nyanlända/utomeuropeiskt födda, lågutbildade, ungdomar och personer med funktionsnedsättning).

För att möta dessa utmaningar på samtliga nivåer anser ÖMS att sammanhållningspolitiken bör ha en **viktig roll** i EUs budget i nästa programperiod. Sammanhållningspolitiken bygger på att skapa kapacitet på varje plats genom att låta regioner med olika förutsättningar på ett systematiskt sätt dra nytta av varandra. En tydlig effekt av denna politik är en genomgripande strukturell påverkan i varje region. Därmed är det också viktigt att politiken omfattar **alla regioner** inom EU.

Sammanhållningspolitiken är inte begränsad till att enbart utjämna regionala skillnader utan är också en framtidsstrategi för att skapa innovation, konkurrenskraft och hållbar tillväxt i samtliga regioner i Europa. I det arbetet är det därför av största vikt att koppla ihop det **regionala utvecklingsuppdraget** och strukturfondsarbetet för att uppnå en hävstångseffekt där ett mer effektivt användande av strukturfondsmedlen leder till bästa möjliga resultat. Inför kommande programperiod framhåller därför ÖMS betydelsen av att regionalt utvecklingsansvariga blir ansvariga för programmeringsprocessen för samtliga ESI-fonder.

På regional och lokal nivå finns goda erfarenheter av att omsätta **flernivåstyret** med gemensamma mål och en gemensam linje för samtliga nivåer utifrån våra olika territoriella förutsättningar och utmaningar. Smart specialisering är ett exempel där EU-kommissionen initierar och regionerna omsätter utifrån de regionala förutsättningarna. Inom ÖMS har sammanhållningspolitiken gjort det möjligt att **bygga kapacitet** inom t ex inkubatorer och science parks i samverkan, skapa samspel mellan lärosätens gentemot näringslivet samt främja klusterutveckling där kompetenser och förmågor bryts mot varandra för förnyelse och annan utveckling av starka samverkande strukturer.

ÖMS har under innevarande programperiod arbetat mycket framgångsrikt med att skapa stora strategiska projekt för att möta regionens utmaningar både vad gäller tidiga skolavhopp, kompetensförsörjning kopplat till industrin samt smart specialisering. ÖMS är därför ett gott exempel

från Sverige vad gäller femlänssamverkan och effektivitet vad gäller andel beslutade medel (65-70%) jämfört med snittvärdet på ca 15% beslutade medel generellt inom EU för samma period.

Agenda 2030 och flernivåstyrning

Under innevarande programperiod styrs sammanhållningspolitiken av Europa 2020-strategin vilket inneburit en större tematisk koncentration och större resultatfokus vilket är positivt. Europa 2020-strategin omarbetas och en ny programperiod bör därför styras av en ny strategi och ett nytt mål som går bortom Europa 2020-strategin och som även sätter sammanhållningspolitiken i en mer global kontext. ÖMS vill därför här föreslå FN:s Globala mål och **Agenda 2030** som en naturlig utgångspunkt för en reviderad Europa 2020-strategi. I likhet med Europa 2020-strategin är de globala målen integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga, men förhåller sig mer till en mer global miljö.

Dessa tre områden tar sin utgångspunkt i ett gemensamt eko-system vilka står i ett tydligt förhållande till varandra. Detta öppnar i sin tur upp för ett sektorsövergripande synsätt vilket kan bli pådrivande för en alternativ organisering av både sammanhållningspolitiken och den nationella regionala utvecklingspolitiken. Av områdena följer också en metod som väl knyter an till de etablerade arbetssätten inom Urbact och Lokalt ledd utveckling (CLLD). Båda baserar sig på ett flernivåstyre och en bred delaktighet från samhällets samtliga sektorer.

ÖMS vill därför understryka vikten av **flernivåstyrning** inom sammanhållningspolitiken, med tydligt uppsatta gemensamma mål i EUs gemensamma tillväxt- och sysselsättningsstrategi Europa 2020. Mätbarheten av dessa mål har varit en styrka med Europa 2020-strategin vilket underlättat uppföljningen. Flernivåstyrning sammanfogar EUs övergripande visioner med nationell samordning samt regionala och lokala strategier och utförande, vilket är väsentligt om sammanhållningspolitiken ska kunna utgöra verktyget och få avsedd effekt för att omsätta EU:s gemensamma mål utifrån varje regions särskilda förutsättningar.

Även den tydliga kopplingen till medlemsstaternas nationella politik och redovisning av genomförandet som sker via de nationella reformprogrammen vilka årligen redovisas till EU-kommissionen är en styrka, och bidrar till flernivåstyre genom att skapa **samsyn och gemensamt ägarskap** för de uppsatta målen på EU-nivå samt lokal, regional och nationell nivå.

ÖMS vill också framhålla att sammanhållningspolitiken är mer än dess tillgängliga fondmedel som skapar jobb och tillväxt. Det är också en politik som fogar samman regionernas olikheter till styrkor och ömsesidigt användbara resurser med stärkt konkurrenskraft som långsiktig effekt. Därför är sammanhållningspolitiken ett ytterst viktigt verktyg i sig för att utgöra en kraft som enar Europa.

Mervärdet av sammanhållningspolitiken

Regional och lokal nivå är de nivåer där EUs tillväxtpolitik genomförs och ger synliga avtryck samt ett mervärde för medborgaren. Sammanhållningspolitiken garanterar insatser för ett EU fortsatt nära medborgarna. Sammanhållningspolitiken skapar också förutsättningar för att arbeta med långsiktiga **tvärsektoriella strategier och partnerskap** i funktionella regioner över administrativa länsgränser. Samarbetet i dessa partnerskap hade inte uppstått utan ett gemensamt ÖMS-program och tillgång till EU-finansiering för att lösa gemensamma utmaningar. ÖMS anser att en tydlig framgångsfaktor i nuvarande programperiod har varit det goda samarbetet över länsgränserna med väl genomförda förberedelser. En tydlig effekt är att de fem länen kunnat enas kring en rad större fondfinansierade satsningar tidigt under programperioden och som inneburit att en större andel av

fondmedlen kunnat tas i anspråk. Detta har också bidragit till goda resultat och strukturförändringar inom en rad olika områden inom ÖMS utifrån ett bredare angreppssätt än vad som annars hade varit möjligt länsvis. En tydlig effekt av detta är att det nu finns ett närmare samarbete med de större städerna inom ÖMS samt en tydlig kontakt mellan strukturfonderna och landsbygdsprogrammet via länsstyrelserna.

Strukturfonderna har även påtagligt bidragit till innovation och utveckling närmare medborgaren. Det finns en tydlig koppling mellan smart specialisering och den strategiska grund den lägger för forskning och innovation. ÖMS efterfrågar därför en ytterligare **starkare koppling till Horisont 2020** inte minst gällande RIS3, vilket kan anses vara ett direkt resultat av strukturfonderna.

Genom projektet ÖMS3 har ÖMS identifierat regionala styrkeområden över länsgränserna för att hitta synergier och växla upp det arbete som sker i respektive region. Detta arbetssätt introducerades via innovationsstödande strukturer och visat sig fungera väl och kan därför nu omsättas på fler områden, vilket är ett tydligt mervärde av sammanhållningspolitiken. Ett annat exempel är projektet Smart industri där vi inom ÖMS knyter samman konkurrenskraftiga branscher med kompetensförsörjning och social inkludering.

ÖMS ser en utvecklingspotential i att inför kommande programperiod utveckla det interregionala samarbetet till angränsande regioner i Sverige. ÖMS anser också att kopplingarna och synergierna mellan projekt i de svenska operativa programmen och de projekt som genomförs i de så kallade **ETC-programmen** i form av gränsöverskridande och transnationella samarbeten bör utvecklas och stärkas i kommande programperiod. Modeller och metoder som utvecklas på regional nivå kan vidareutvecklas i ett gränsöverskridande eller transnationellt sammanhang genom erfarenhetsutbyte med internationella aktörer. Inom ÖMS finns flera goda exempel på detta inom området smart specialisering, där internationellt utbyte också kan bidra med ny kunskap till arbetet på regional nivå.

Fördelningsprincip och programmeringsprocess

Syftet med sammanhållningspolitiken är att utjämna skillnader mellan EUs regioner. De regioner som är mer utvecklade kan fungera som katalysatorer i detta sammanhang och det är därför viktigt att både utvecklade och mindre utvecklade regioner får ta del av medel och bidra till uppfyllelse av sammanhållningspolitikens målsättning. I dag fördelas ESI-medlen till regionerna genom en klassificering som bygger på ett tillväxtperspektiv med en indelning i mest utvecklade regioner, övergångsregioner och minst utvecklade regioner. Denna indelningsgrund har fört med sig ett fokus på tillväxtfrågor och därmed en viss fördelning av medel för Sverige utifrån att vi tillhör de mest utvecklade länderna.

ÖMS anser att med tanke på de stora sociala utmaningar som EUs regioner står inför behöver fördelningsprincipen inför kommande programperiod breddas och baseras på **smart** och **hållbar** och **inkluderande** tillväxt, där medlemsländernas förmåga att leva upp till EUs samlade värderingar vad gäller sammanhållning värdesätts. Konkret handlar detta om ökat fokus på kraftfull förnyelse, ökad förmåga till omställning och politisk prioritering av aktuella sociala utmaningar.

Mot bakgrund av Sveriges erfarenheter från föregående programmeringsprocess anser ÖMS att det måste ske väsentliga förbättringar i samspelet mellan EU, nationell och regional nivå inför den programmeringsprocess som vi nu har framför oss. Näringsdepartementet bör säkerställa att kommande programmeringsarbete präglas av **transparens och tidig dialog** mellan EU-kommissionen och nationell, regional och lokal nivå kring utformningen av framtidens regionalpolitik

och dess innehåll, så att inriktningen på politiken svarar upp mot regional och lokal nivåns utmaningar och territoriella förutsättningar.

Dialogen bör ske via de etablerade forum där nationell och regional nivå möts idag för att diskutera genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken, dvs Forum för hållbar regional tillväxt, samt den operativa 8-mannagrupp med politiska företrädare för regional nivå som SKL koordinerar.

Utvärderingar av föregående programmeringsprocess visar tydligt på brister i samrådet med regional nivå samt nationell nivåns begränsade kunskap om regionalt tillväxtansvarigas ordinarie uppdrag och ansvar. ÖMS vill därför understryka regionalt tillväxtansvarigas uppdrag, samt behovet av att kopplingen mellan **regionala utvecklingsuppdraget** och strukturfondsarbetet stärks för att få en effektiv användning av strukturfondsmedlen och bästa möjliga resultat.

ÖMS vill också framhålla vikten av tydlig **nationell vägledning** i programmeringsarbetet i form av partnerskapsöverenskommelse och den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Dessa strategiska ramverk måste vara på plats innan programskrivandet startar på regional nivå för att undvika omfattande programrevideringar sent i processen, och för att leva upp till intentionerna med att skapa effektiv fondsamordning och tydliga resultat.

Finansiella instrument

Under innevarande programperiod har EU-kommissionen uppmuntrat medlemsländerna att i större omfattning använda återbetalningsbara finansieringsinstrument som garanti, lån och riskkapital istället för bidrag till tillväxtfrämjande insatser. Denna typ av **revolverande fonder** innebär att pengarna kan återanvändas under och efter programperiodens slut. Inför kommande programperiod pågår en diskussion om att tillämpa denna typ av finansiella låneinstrument även inom andra områden.

ÖMS anser att revolverande fonder ska ses som en del av de finansiella instrument som EU bör tillhandahålla och som passar särskilt bra inom vissa områden, såsom till exempel riskkapitalområdet med ägarkapital. Motsvarande lösningar är ännu inte helt utvecklat i Sverige på andra områden såsom till exempel infrastruktur, sociala investeringar/innovationer eller inom omställningen till gröna näringar. ÖMS anser att **revolverande fonder inte ska ställas mot den traditionella bidragsformen** då de olika finansiella instrumenten har för- och nackdelar och utifrån en svensk kontext, även uppenbara begränsningar.

Den tydligaste begränsningen för revolverande finansiella lösningar finns för svenskt vidkommande inom de sociala utmaningarna. Här kan en svensk institutionell kontext med bidragsbaserade lösningar uppvisa klara fördelar framför lösningar som bygger på revolverande fonder när följande två förutsättningar gäller:

- Målgruppen kan inte förknippas med något vinstintresse från det privata näringslivet eller marknaden. Insatserna måste möta bakomliggande behov innan det kan bli tal om att gruppen kan generera samhällsnytta.
- Där det finns behov av nytänkande och gemensam kraftsamling av många aktörer för att hitta gemensamma lösningar och det saknas incitament för innovation.

ÖMS framgångsrika satsningar på att minska tidiga skolavhopp genom projektet #jagmed är ett exempel där ovanstående två förutsättningar föreligger. Även om det är intressant att utveckla möjligheter för revolverande fonder är bidragsformen i det här sammanhanget fortfarande överlägsen

för att skapa kapacitet hos ansvariga organisationer. Om användningen av revolverande fonder och andra finansieringsinstrument ska utvecklas behövs mer genomgripande förändringar i de svenska finansieringssystemen för att kunna ta emot medel från fonderna. Denna utveckling har redan inletts på vissa områden, men fortfarande i relativt blygsam skala.

ÖMS anser därför att finansiella instrument i form av lån/revolverande fonder är användbara instrument som kan fungera som **komplement** till verktyg i form av bidrag, men finansiella instrument som lån och revolverande fonder kan inte ersätta bidragsformen och fungera som den enda lösningen. Det svenska systemet är effektivt och levererar resultat, även i jämförelse med andra europeiska regioner där man misslyckas inom samma område, särskilt vad gäller det sociala området. ÖMS vill därför betona att det innevarande svenska systemet som bygger på bidrag och som fortfarande kan uppvisa jämförelsevis goda resultat, minskar behovet av alternativa finansiella lösningar så som revolverande fonder vilka i sin tur för med sig krav på mer av oönskade marknadslösningar för att få till nödvändiga marknadsincitament.

LLU och ITI

Community led local development (CLLD), i Sverige översatt till "Lokalt ledd utveckling" (**LLU**) är en av EU introducerad arbetsmetod för att utveckla ett lokalt område och bygger vidare på den så kallade Leadermetoden. I Sverige involveras alla fyra Europeiska struktur- och investeringsfonderna i arbetet med LLU. Även instrumentet **ITI** (Integrated Territorial Investments) har till syfte att utveckla integrerade strategier för olika geografiska områden med en mix av finansiering från ESI-fonderna.

EU-kommissionens avsikt med båda dessa instrument var att skapa integrerade program som utgår från lokala och regionala utmaningar och territoriets förutsättningar. Utfallet för svensk del är att LLU används inom landsbygdsprogrammet, men LLU har inte fått genomslag inom övriga ESI-fonder och program. ITI har, med något undantag, inte tillämpats i Sverige under denna programperiod. Den svenska hållningen ska här ställas i kontrast till den utveckling som präglar både Sverige och i Europa, där skillnaderna mellan stad och land ökar stort och kommer att bli en stor utmaning framöver. ÖMS anser därför att **LLU och ITI bör användas mer** frekvent så att de får genomslag även i städer och i relationen mellan stad-land.

ÖMS vill i detta sammanhang framhålla att det finns beröringspunkter mellan det faktum att dessa båda instrument inte används i någon större utsträckning och avsaknaden av en aktiv samverkan mellan fonderna. Här anser ÖMS att följande förändringar bör ske för att en samordning ska vara möjlig:

- Ansvariga myndigheter måste synkronisera sina planeringsprocesser och valda inriktningar så att prioriterade projekt på ett tydligare sätt understödjer varandra, till exempel näringslivssatsningar och kompetensförsörjningsinitiativ.
- För att satsningarna ska kunna sätta avtryck i hela regionen så är det önskvärt att landsbygdsprogrammet blir en del av det regionala utvecklingsarbetet och knyts närmare de regionala utvecklingsstrategierna. På så vis kan både stad- och landperspektiven bli tydligare och därmed enklare att adressera och avsätta resurser till samt följa upp.

För att underlätta administration och förvaltning samt att skapa en mer integrerad användning av strukturfondsmedlen anser ÖMS att sammanhållningspolitiken bör läggas under en **gemensam myndighet**.

Flexibilitet och konditionalitet

ÖMS är positiv till att sammanhållningspolitiken i kommande programperiod bör organiseras på ett sätt som gör politiken mer flexibel till att möta och hantera nuvarande och framtida utmaningar. Den allokering av medel som gjorts på EU-nivå bör stå fast, men varje medlemsstat i samråd med regioner bör få mandatet att re-allokera och ställa om användningen för att möta nya uppkomna kriser.

En nyhet inför nuvarande programperiod var konditionalitet, dvs möjligheten att suspendera medlemsstaternas medel, skapa en resultatreserv, samt utvecklandet av smart specialiseringsstrategier och liknande insatser. ÖMS vill i detta sammanhang framhålla att smart specialisering är ett bra exempel på hur konditionalitet kan göra reell nytta, ge direkt effekt på medlemsstaternas arbete samt få samtliga länder att arbeta mer effektivt med att skapa tillväxt inom sina regionala styrkeområden.

ÖMS anser att EU-kommissionen bör **vidareutveckla** arbetet med **konditionalitet**, men bara inom områden där regional nivå äger frågan. Konditionalitet på nationell nivå bör undvikas då det finns en risk att regionerna drabbas i form av indragna medel för att Sverige på nationell nivå inte lever upp till förväntade resultat, krav etc.

Minskad administration och kontinuerligt förenklingsarbete

ÖMS anser att frågan om proportionalitet och förenkling är en av de stora nyckelfrågorna inför kommande programperiod både på EU- och nationell nivå. ÖMS efterlyser administrativa förenklingar både vad gäller projektekonomi, rapportering, kontroll och uppföljning. Trots löften om förenklingsarbete inför nuvarande programperiod anser ÖMS att det fortfarande råder en överreglering i hanteringen av ESI-fonderna.

Förenklingsarbetet bör utgå från **proportionalitetsprincipen** vilket innebär att medlemsstater som Sverige med väl fungerande administrativ kapacitet och rutiner kan tillämpa förenklade rutiner för redovisning och administration. ÖMS anser att EU-kommissionen bör ta mer hänsyn till medlemsstaternas offentliga kapacitet – dvs förmågan att hantera pengarna på ett trovärdigt sätt.

ÖMS anser även att proportionalitetsprincipen bör tillämpas på programnivå där vana projektägare med bra "track-record" bör erbjudas förenklad redovisning, vilket innebär att Förvaltande myndighet kan lägga mer stödresurser på att ge rådgivning till ovana projektägare.

Harmonisering av olika fonders regelverk och redovisningsrutiner är också en viktig del i förenklingsarbetet. En utmaning denna period har varit att koppla samman aktörer på flera områden för att skapa strategiska satsningar av vikt för tillväxtarbetet. I det sammanhanget blir harmonisering av olika fonders regelverk och länders tillämpning oerhört viktigt. Ett exempel är det gränsöverskridande samarbetet inom Central Baltic där t ex Sverige har en stödandel på 75 procent och Estland har en stödandel på 85 procent.

Irén Lejegren

.....
Ordförande Östra Mellansveriges politiska styrgrupp
Regionråd, Region Örebro län

Bilaga

ÖMS 2014-2020 – goda exempel

ÖMS-regionens strategiska användning av strukturfondsmedel ger konkreta mervärden och strukturförändringar inom nuvarande programperiod.

SMART TILLVÄXT

Inom ramen för ”smart tillväxt” har ÖMS byggt vidare på genomförda utvecklingsinitiativ och inlett ett strategiskt samarbete.

Utveckling av företagsinkubatorer och sciencepark-miljöer:

Växtzon 1 (2015-2017) omfattar samtliga inkubatorer och teknikparker i Östra Mellansverige. Genom en kraftsamling samordnas och utvecklas regionens affärsutvecklingsstöd i innovationstätta miljöer. Projektet fokuserar bl.a. på affärscoachning, finansieringsplattformar, innovatörs- och entreprenörsmatchning och internationaliserings- och exportstöd. Projektet ska stärka den innovativa förnyelse- och tillväxtkapaciteten för bolag inom ÖMS genom ett förbättrat och samordnat användande av regionens innovativa miljöer. Ambitionen är också att skapa en innovationsfrämjande struktur över regiongränserna, vilket ska komma företagen till nytta oavsett var i ÖMS de är etablerade. Initiativet bygger vidare på PRIM-projektet från 2008-2011. ÖMS kan konstatera att UIC, Uppsala Innovation Center, en nyckelaktör i det regionala samarbetet sedan 2008, är nu utnämnt till världens 10:e och Europas 5:e bästa företagsinkubator.

Ökat samarbete mellan forskningsmiljöer och SMF:

ÖMSesidig Access för innovationskraft (2016-2019) arbetar i tät dialog med inkubatorerna och har som övergripande mål att stärka innovationskapaciteten hos små och medelstora företag i Östra Mellansverige samt deltagande universitet. Projektet utvecklar, implementerar och tillgängliggör regionövergripande strukturer och processer för att åstadkomma hållbar och återkommande samverkan mellan akademi, näringsliv och samhälle. I projektet ingår ledande innovationskontor i samarbete. Utöver utvecklade kanaler som underlättar för små och medelstora företag att få kontakt med akademins forskare testar innovationskontoren en arsenal av innovativa företagsnära verktyg som tas tillvara i ordinarie verksamhet.

Klusterutveckling med nationell och internationell lyskraft:

ÖMS3 (2015-2016) har gett ÖMS möjlighet att identifiera regionala styrkeområden samt hitta synergier och växla upp det arbete som sker i respektive region. Detta arbetssätt introducerades via innovationsstödjande strukturer och följer EUs intentioner med framtagandet av RIS3-strategier. Initiativet identifierade fyra fokusområden: Framtidens utveckling, Livsmedelsproduktion, Morgondagens energilösningar samt Life Science/vård och omsorg. Modellen har visat sig fungera väl och omsätts nu mellan och inom fler andra områden, vilket är ett tydligt mervärde av sammanhållningspolitiken.

Detta bygger i sin tur på satsningar under tidigare programperioder som kan lyftas vidare, samtidigt som det kan ske i ett nära samarbete med näringsliv och både nationella och lokala initiativ, exempelvis:

- **Smart industri**, där nationella kluster och spetsatsningar som Visual Sweden, Future Automation Region, Uppsala Bio och Robotdalen kan samarbeta i gemensamma satsningar med viktiga innovationsnoder som Alfred Nobel Science Park, Create och Norrköpings Science

Park. Här finns ledande automations- och robotiklösningar, additiv tillverkning, visualiseringskompetens såväl som medicinsk produktion. Tillsammans kan de skapa bättre utvecklingsmöjligheter för SMF att utvecklas och ta steget ut i EU-samarbeten såsom kommissionens initiativ med tematiska plattformar.

- **Life science med välfärd och hälsa**, där initiativ inom regionerna i form av innovationsslussar och nationella satsningar kopplas ihop med regionala och lokala styrkeområden som välfärdsteknik (Hälsans Nya Verktyg, Västerås testbäddssatsning MISTEL) och life science (Uppsala Bio och SWElife).
- **Morgondagens energilösningar**, där industrin med en världsledande position kan samverka med regionala och kommunala energi- och fastighetsbolag, Stuns och Create, som har utvecklingskapacitet och lärosäten som Linköpings universitet och Mälardalens högskola med ledande forskningsmiljöer.

Ökad konkurrenskraft hos SMF:

Tillväxtlyftet (2015-2018) och **ALMI Invest (2007-2020)** är två omfattande satsningar som stödjer näringslivsutveckling i bredd. De små och medelstora företagen i regionen konkurrerar på en global och tuff marknad. För att stärka företagens möjligheter att möta konkurrensen och att nå ut på den internationella marknaden fortsätter samtliga ALMI-bolag i Östra Mellansverige att arbeta ännu tätare med att samordnat erbjuda behovsanpassad rådgivning, kvalificerad affärscoachning, nätverk och ökad kontakt med akademien för att stärka tillväxtföretagen. Den framgångsrika revolverande och marknadskompletterande fonden ALMI Invest I (2007-13) och ALMI Invest II (2014-2020) ökar företagens tillgång till ägarkapital på den svenska marknaden (främst yngre företag med potential och ambitioner att växa). Fonden har också lagt grunden till regionala strukturer för investerare och affärsänglar. Sedan start har ALMI Invest investerat i 40 portföljbolag inom ÖMS och tillfört närmare 400 Mkr (inklusive privata medinvesteringar).

Smart industri (2016-2017) ger samtliga fem ÖMS-län möjlighet att ta ett helhetsgrepp vad gäller utvecklingen av kompetensplattformarna och strategisk industriell bearbetning. Projektet driver en utvecklingsdialog som kombinerar konkurrenskraft för nyckelbranscher på lång sikt med strukturomvandling inom kompetensförsörjningssystemet. Dialogen omfattar teknikintresse hos flickor, branschspecifika valideringsprocesser och valideringsverktyg, konsekvenser av digitalisering samt kompetensförsörjning och behovskartläggning inom utvald industri på 5-10 års sikt. Tack vare ÖMS-samarbetet och tillgången till strukturfondsmedel har denna satsning möjliggjorts.

HÅLLBAR TILLVÄXT

Energieffektiva företag i Östra Mellansverige (2015-2018) är regionens flaggskeppsinitiativ inom satsningar som handlar om att övergå till koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer. Projektet ger små och medelstora företag stöd i energifrågor i syfte att öka energieffektiviteten och konkurrenskraften, samtidigt som klimatpåverkan minskas. Sverige har historiskt sett haft låga energikostnader vilket gjort att svenska företag inte prioriterat energieffektivisering i lika hög grad som konkurrerande företag i andra länder. Samtidigt saknar många små och medelstora företag tid, pengar och kunskap om hur man energieffektiviserar i praktiken. Energi- och klimatfrågor är på frammarsch inom ÖMS men samverkansstrukturerna är underutvecklade. Projektet ska därför också samla offentliga aktörer och förbättra deras gemensamma arbete gentemot företag inom energi- och klimatområdet.

Regionens RIS3-strategi (framtagen inom ÖMS3-projektet) har även identifierat cleantech som en nyckel sektor för regionen framöver. Regionala fonden ger också stor mervärde i utvecklingen av denna bransch men de positiva effekterna av dessa initiativ är fortfarande i sin linda.

TILLVÄXT FÖR ALLA

#jagmed – unga till utbildning och arbete (2015-2018) är en omfattande satsning som motverkar att elever hoppar av sin gymnasieutbildning, ett stort problem både för den som hoppar av och för samhället. För individen leder ofta tidiga skolavhopp till arbetslöshet och hälsoproblem något som för kommunen kan innebära ökade kostnader. I projektet #jagmed samverkar samtliga län i Östra Mellansverige för att bland annat utveckla metoder som tidigt identifierar risker för skolavhopp och studiemisslyckanden. Projektet omfattar över 40 kommuner och bygger vidare på en nationell modell för samverkan som har vidareutvecklats och förbättrats. Projektstrukturen säkerställer lärande och stöd i vardagen på ett sätt som är unikt jämfört med tidigare satsningar och projekt.